

Museumsdirektør: Staten bør tage et medansvar for vores identitet og sammenhængskraft

Det statslige tilskud til museerne følger ikke den generelle prisudvikling. Derfor er Museum Sønderjyllands statstilskud udhulet med 20% siden 2010. Det kan få store konsekvenser for formidlingen af danmarkshistoriens mest definerende begivenheder.

Af Axel Johnsen, direktør for Museum Sønderjylland

Mens Kulturministeriet barsler med en museumsreform, der skal skabe en mere gennemskuelig og mere retfærdig fordeling af statens tilskud til museerne, er Museum Sønderjylland, der består af 10 museer inden for kunst, historie, arkæologi og naturhistorie, ramt af en uretfærdig og ubønhørlig tendens: Museets statstilskud bliver år for år mindre og mindre værd.

Museum Sønderjylland er et af de få statsanerkendte museer i Danmark, der har staten som hovedtilskudsyder. Sådan har det været siden 2007. Det lyder jo umiddelbart godt og solidt, men da statens tilskud til museumsområdet pristalsreguleres ringere end kommunernes, er Museum Sønderjylland kommet langt bagefter i forhold til museer med et kommunalt hovedtilskud. I 2022 var museets statstilskud på 32,2 mio. kr.- præcis det samme beløb som i 2010.

Det er i sig selv kritisk, men nu, hvor inflationen løber hurtigt, er det direkte dramatisk: Hvis ikke museum Sønderjyllands statstilskud reguleres allerede nu i 2024, vil udhulingen nå 8 mio. kr., muligvis endnu højere.

Man kan håbe, at den kommende museumsreform vil indeholde reguleringsmekanismer, der forhindrer udhulingen af statstilskuddene til museerne generelt. Men Museum Sønderjylland kan ikke vente til 2025 eller 2026 med at få problemet løst. Der må handles nu.

Hvis ikke hullet stoppes i 2024, kan konsekvensen blive permanent lukning af flere udstillingssteder, opgivelse af et eller flere nationale ansvarsområder, afskedigelse af flere specialiserede medarbejdere og en betydelig reduktion i museets udstillings- og aktivitetsprogram.

Da daværende kulturminister Brian Mikkelsen godkendte Museum Sønderjylland i 2005, skrev han under på, at museet skulle løse en lang række regionale og nationale opgaver, som følger af Sønderjyllands særlige placering i Danmarkshistorien og naboskabet til Slesvig-Holsten og Tyskland. Dertil kom, at Museum Sønderjylland videreførte Sønderjyllands Kunstmuseum i Tønder, landsdelens statsanerkendte kunstmuseum.

Den statslige prioritering af Museum Sønderjylland skyldtes, at museets arbejdsområde har flere dimensioner end de fleste andre danske museers. Det landskab, museet arbejder med, ligger på begge sider af 1920-grænsen og giver derfor kun mening i et grænseoverskridende perspektiv. Vores største fortidsminde, Dannevirke og Hedeby, befinder sig 40 kilometer inde i Tyskland, og derfor arbejder vi tæt sammen med slesvig-holstenske kolleger om at udforske og formidle det på et niveau, som UNESCO-udnævnelsen forpligter til.

Også den nyere historie kan kun forstås og skrives med et dybt kendskab til forholdene på den anden side af 1920-grænsen: de sønderjyske hertuger og deres forbindelser til henholdsvis de danske konger og til de tyske fyrstehuse. Sammenstødet mellem de danske og slesvig-holstenske demokratiske bevægelser i Treårskrigen, krigen 1864 og hvad deraf fulgte. En fraskilt befolkningsdel, der måtte i tysk krigstjeneste, afstemningerne i 1920, der efterlod urolige og utilfredse nationale mindretal på hver sin side af grænsen. Danskernes frygt for Hitler fra 1933, og slesvig-holstensernes frygt for dansk hævn efter maj 1945.

Og ikke mindst den positive historie om, hvordan danskere og tyskere, hjemmetyskere og sydslesvigere efter København-Bonn Erklæringerne i 1955 lagde modsætningerne bag sig og begyndte at arbejde sammen og tilføre merværdi til et notorisk udkantsområde.

Store dele af Danmarkshistorien handler om Sønderjylland. Derfor handler museets arbejde mere end de fleste danske museers om danskernes nationale identitet, som blev formet og skærpet i mødet med tysk identitet – med Sønderjylland som korridor og katalysator.

Identitet og sammenhængskraft har været grundbegreber i kulturpolitikken i Danmark, siden grundloven blev underskrevet i 1849. Begreberne går igen i regeringsgrundlaget fra 2023, og indtil nu har kulturminister Jakob Engel-Schmidt indfriet sine løfter, senest ved at tilføre kulturlivet 1 mia. kr. over de kommende fire år på regeringens finanslovsudspil.

Når kulturministeren forhandler finansloven og den kommende museumsreform på plads, bør han også huske på formuleringen i regeringsgrundlaget om, at kultur er "den danske identitet og den fælles historie". Han bør tillige huske, at vores identitet og historie over lange stræk er formet i mødet med Tyskland, og at dette møde den dag i dag finder sted i det dansk-tyske grænseland – i Sønderjylland.

Det kan derfor ikke overlades til folketingspolitikere valgt i Sønderjyllands Storkreds alene at sikre Museum Sønderjyllands fremtid. Det er et fælles nationalt ansvar. Det skal løftes i finansloven for 2024 og i den kommende museumsreform.